

فصل نامه تخصصی کتابخانه بزرگ
حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی &
سال بیست و ششم | شماره ۱۰۱-۱۰۲ | پاییز و زمستان ۱۳۹۹

عاصی اصفهانی رشتی
زندگینامه و آثار شیخ محمد محسن رشتی (زنده ۱۳۹۰)
یکی از پرکارترین نویسندگان جهان اسلام (۲)

امیر الله شجاعی *

چکیده

در این مقاله کتابشناسی و نسخه شناسی آثار مکتوب شیخ محمد محسن رشتی (قرن ۱۳) مشهور به عاصی اصفهانی رشتی آمده است که بیش از ۱۸۰ کتاب او در موضوع های مختلف را شناسانده است و می تواند راهنمای پژوهش در باب آثار او باشد.

کلیدواژه ها

عاصی اصفهانی رشتی - کتابشناسی؛ عالمان قرن سیزدهم؛ آثار مکتوب محمد محسن رشتی - نسخه شناسی؛ دانشمندان گیلان.

* پژوهشگر حوزوی در عرصه کتابشناسی و نسخه شناسی.

فهرست تفصیلی آثار

۱- اجابة المحب (... / ...)

جوابهایی است بر سؤالاتی که بعضی از اخوان مولف که دوستدار اویند، از وی پرسیده‌اند. از این کتاب در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین نام برده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۳)

۲- اجابة المضطربین (... / ...)

از این کتاب در کتابش تبصرة الناظرین نام برده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۴)

۳- الاربعون حديثاً (عربی / حدیث)

شرحی است بر ۴۰ حدیث از احادیث و ادعیه روایت شده از ائمه معصومین و انبیاء پیشین (ع) در دو جلد. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۴۷)

۴- ارجوزة فی الزکاة (عربی / فقه)

منظومه ای است در ۱۳۹ بیت در احکام زکات و زکات فطره، که در یک شبانه روز به نظم کشیده شده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۴ ص ۱۵۳) شماره ۵ / ۱۳۷۹، (۶ ورق)، به خط مولف.

۵- ارجوزة فی الفقه (عربی / فقه)

در کتاب تذکرة الاقوال خود می‌نویسد: «خلج ببالی أن أحرّر أرجوزة فی الفقه ایضاً» لکن اثری از آن یافت نشده است و بعید نیست از آنجا که تاریخ‌های موجود در تذکرة الاقوال از ۱۲۸۱ ق بوده است، موفق به تحریر آن شده باشد. (فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ج ۳۴، ص ۷۵۹)

۶- ارشاد المضللین (فارسی و عربی / اعتقادات)

کتابی است مفصل در ردّ شبهات گوناگون و ظاهراً در ایام اقامت وی در قزوین در سال ۱۲۸۴ ق و به مناسبت مجالس ماه مبارک رمضان نگاشته شده، عناوین این کتاب به صورت «ارشاد» و «سؤال و جواب» و نیمی از آن فارسی و نیمه دیگر عربی می‌باشد. این کتاب ردّ بر شیخی‌های است که در زمان مولف تبلیغات وسیعی داشته‌اند.

* نسخه ها :

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵۴) شماره ۱۳۷۶۰، ۲۴۶ ورق - ۱۲۸۴ ق، ناقصه الآخر، به خط مولف.

- کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (ج ۱۶، ص ۹۱) شماره ۵۷۸۹، ۶۵۰ ورق، به سال ۱۲۸۷ ق.

۷- الاقلام السبعة (... / ...)

ظاهراً در علم قواعد کتابت و انواع هفتگانه آن است از خطوط قدیمه و متداوله در عصر مولف این کتاب، در کتابش تبصرة الناظرین نام برده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۷۸)

۸- الزام المخالفین (فارسی / عقائد)

پاسخ پرسش ها و شبهاتی است درباره عقاید شیعی که از طریق برخی از علمای مسیحی القاء شده است و چنانچه خود می گوید این رساله را به خواهش استادش حاج عبدالعلی رشتی نوشته است. این کتاب در واقع بسط یافته رساله مختصر دیگر وی، به نام نصره الدین می باشد.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۵۴۹) شماره ۱ / ۶۴۳، ۱۲۶۰ ف، ۸۴ ورق.

۹- انیس الصالحین (... / ...)

مجموعه ای از ادعیه و اذکار (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۱)

۱۰- انیس العباد فی بعض الاوراد (... / ادعیه)

در کتابش تبصرة الناظرین از این کتاب یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۲)

۱۱- الايقاضات (عربی / عقائد)

شرحی است بر بخش الهیات از تجرید العقائد خواجه نصرالدین طوسی (مستدرک

الذریعة، ج ۱، ص ۹۲)

۱۲- بحر الآمال^۱ (فارسی / اعتقادات)

کتابی استدلالی در بیان اعتقادات شیعه امامیه، این کتاب به سال ۱۲۶۲ ق به نگارش آمده است.

* نسخه:

- مجلس شورای اسلامی، تهران (ج ۴۳، ص ۴۹)، شماره ۱۵۳۶۵، ۱۲۲ ورق، به خط مولف.

۱۳- بحار الاسرار (فارسی / ادعیه)

در معالجه امراض و دردها با دعاهای رسیده از اهل بیت علیهم السلام (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۸)

۱۴- بحر الاسرار (.../...)

در کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۸)

۱۵- بحر الامکان (.../...)

در کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۹)

۱۶- بحر الحسرة (.../...)

در کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۹)

۱۷- بحر الرزایا (.../ تاریخ و کلام)

سی مجلس است در داستان کربلا و بعض فضائل و مناقب معصومین (ع) که برای اهل منبر و ذاکرین تألیف شده است به سال ۱۲۶۹ ق به نگارش در آمده است و آن را کتاب یکصد و چهاردهم خود معرفی کرده است.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۴۸۴) شماره ۵۶۵، ۱۶۸ ورق، ۱۲۶۹ق، به خط مولف. قرن ۱۳ق

۱ در مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۹۸ نام این کتاب به نام بحر الآمال فی احوال الرجال، آمده است که موضوعش ظاهراً با آنچه در بالا آمده است متفاوت است.

۱۸- بحر طویل (فارسی / ادبیات)

بحر طویلی است که مؤلف در مدح خدای باری تعالی و پیامبر و اهل بیت (ع) سروده و در ۱۲۵۰ ق^۱ آن را به پایان رسانیده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۲، ص ۵۹۸) شماره ۱۱/ ۵۸۹۰/ ۶ ورق

۱۹- بحر العرفان (فارسی / سیره معصومین)

داستان خلقت حضرت امام حسین (ع) و امضای آن حضرت نامه شهادت خود را با انشائی ادبی و اشعاری از مولف نگاشته و با افزودگی هایی که پیوست شده بصورت مجالسی درآمده است. این کتاب به سال ۱۲۶۵ ق نگاشته شده است و جلد دومی دارد به نام جامع الخطب که خواهد آمد.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۸، ص ۱۷۴) شماره ۲/ ۷۰۰۳، ۲۵ ورق، ۱۲۶۵ ق

به خط مولف.

۲۰- بحر الحکم (عربی / فلسفه)

شرحی است بر هدایة میبدی (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۰۰)

۲۱- بحر الفکر (... / ...)

کتاب را برای بنده اش «عنبر» نگاشته است و از آن در کتابش تبصرة الناظرین یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۰۰)

۲۲- بحر المآرب (فارسی / ادب)

شامل قصائد متفرقه در مرثی اهل بیت (ع) و غیر آن. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۰۰)

۲۳- بحر المصائب فی مصائب آل ابی طالب (فارسی / تاریخ)

از آن در کتابش تبصرة الناظرین یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۰۰)

۱ در فهرست کتابخانه آیت الله گلپایگانی، ج ۲، ص ۵۹۸، سال سروده شدن ۱۱۵۰ ق آمده که باید ۱۲۵۰ صحیح باشد.

۲۴- بحر المواعظ (بحر المواعظ للحبيب الواعظ) (عربی / تفسیر قرآن)

۴ مجلس بسیار مفصل است که در آن آیه نور را با استشهاد به آیات دیگر قرآن تفسیر کرده است. این کتاب به سال ۱۲۷۰ ق به نگارش در آمده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۲ ص ۳۳۸) شماره ۷۳۹/۱، ۱۲۷۰ ق، به

خط مولف

۲۵- البدیهیات فی الانشاءات (... / ...)

در چند جلد. از آن در کتابش تبصرة الناظرین یاد کرده است (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص

۱۰۶)

۲۶- البدر المنیر (فارسی / اخلاق)

دوازده مجلس (با عناوین بدر اول - بدر دوم) مشتمل بر شرح دوازده دعای کوتاه از انشاء مولف، که برای رفع گرفتاری‌ها خوانده می‌شود، در هر مجلس احادیث چندی در پند و اندرز به نظم و نثر آورده شده و در پایان، اشاره به تاریخ و مصائب حضرت سیدالشهداء (ع) می‌شود. این کتاب به سال ۱۲۶۸ ق در قزوین به نگارش در آمده است و در اشعاری که ذکر می‌کند معمولاً به «عاصی» تخلص کرده است.

از این کتاب، در کتاب دیگرش ذریعه الوداد یاد می‌کند و اشاره می‌کند که بخشی از آن در

تفسیر سوره «عبس و تولى» بوده است (میراث قرآنی شیعه، ج ۱، ص ۴۲۳)

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۷، ص ۲۳۸) شماره ۲/۲۶۵۹، ۱۸۳ ورق،

۱۲۶۸ ق، به خط مولف

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۲، ص ۶۰۷) شماره ۱/۱۷۶۶، ۱۵۸ و.

۲۷- البروق اللوامع علی السیوطی و همع الهوامع (عربی / ادب)

دو جلد، در علم نحو و ظاهراً حواشی است بر کتاب عبدالرحمن سیوطی در علم نحو

به نام همع الهوامع فی شرح الجوامع. در کتاب تبصرة الناظرین از این کتاب یاد کرده است

(مستدرک الذریعة، ج ۱ ص ۱۰۸)

۲۸- بستان الجعفریه (... / ...)

در شناخت سنگهای قیمتی و سنگهای معدنی با ارزش و ذکر خواص آنها، که در روایات اهل بیت (ع) نقل شده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۱۰)

۲۹- بنیان الاصول (عربی / اصول فقه)

در کتاب تذکره القبور، ص ۳۴۲ آمده است و محتمل است که همان تبیان الاصول باشد که در مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۲۲ آمده است.

۳۰- تبصرة الناظرین فی کشف مدارک احکام فروع الدین (عربی / فقه)

ملا محمد صادق که یکی از علماء گیلان بود، سی مسأله فقهی برای امتحان مراتب علمی وی نزد مولف فرستاد، مولف ده مسأله بر آنها افزود و از چهل مسأله در این کتاب بطور استدلالی پاسخ گفته است.

این کتاب به سال ۱۲۶۷ ق در رشت نگاشته شده و مولف آن را به ناصرالدین شاه تقدیم کرده است. در مقدمه این کتاب بسیاری از آثار خود را شناسانده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۷، ص ۲۳۹) شماره ۲۶۵۹/۴، ۵۹ ورق، ۱۲۶۷ ق، به خط مولف

۳۱- تبیان الاصول (عربی / اصول فقه)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۲۲)

۳۲- تحفة الاخیار (فارسی / فقه)

رساله فتوایی فارسی که آن را از کتاب جامع السعادة استادش سید محمد شهشانی

اصفهانی گزینش کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۳۰)

۳۳- تحفة الایادی^۱ (فارسی / متفرقه)

۱ در مستدرک الذریعة، ج ۱ ص ۱۳۰ آمده است: تحفة الایادی فی شرح المبادئ ... لعلّه شرح علی رساله «مبادئ الاصول الی علم الاصول» للعلامة الحلّی. لکن با توجه به نسخه موجود این احتمال منتفی است.

چون مولف از تالیف یکصد و شانزده جلد کتاب و رساله فارغ شد، آخوند ملا محمد تقی لنکرانی از وی درخواست نمود که مجالسی تنظیم کند تا وی در منبر از آنها استفاده برد. تمام مجالس این کتاب بدین ترتیب تنظیم شده است: اول خطبه عربی، دوم آیه قرآنی سوم ترجمه ی آیه، چهارم احادیث مناسب، پنجم فضائل اهل بیت، ششم مصائب ائمه (ع).

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۲، ص ۳۳۹) شماره ۷۳۹/۷۵، ۷۵ ورق

۳۴- تحفة الخلف في تحف السلف (فارسی / ادعیه)

در خواص و اسرار «ناد علیاً مظهر العجائب...» به نقل از استاد مولف (گویا شیخ عبدالعلی رشتی) که برای فرزندش حسین علی نگارش کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱،

ص ۱۳۶)

* نسخه:

- مرکز احیاء میراث اسلامی، قم (ج ۴، ص ۲۲۵) شماره ۱۳۹۰/۳، ۳ ورق.

۳۵- تحفة المحمدية (فارسی / تاریخ اسلام)

هفت مجلس در داستان ازدواج حضرت خدیجه با پیامبر (ص) است. وی این کتاب را پس از تألیف حدود سیصد جلد کتاب، حسب الامر یکی از برادران ایمانی در سن کهولت نگاشته است. این کتاب به درخواست عده‌ای از روضه خوانان که تقاضای تالیفی در شرح ازدواج پیامبر (ص) با حضرت خدیجه را نموده‌اند صورت پذیرفته است. کتاب در ۳ ذیقعه ۱۲۷۵ ق به پایان رسیده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴ ص ۷۶۳) شماره ۱۳۷۶۴/۳، ۱۳ ورق،

ق ۱۳، به خط مولف

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۹) شماره ۳۴۰/۶، ۱۲۷۶ ق

۳۶- تحیات المعصومین (عربی / شعر)

هشتاد و هفت قصیده در درود بر معصومین (ع) و تبری از دشمنانشان و بعضی از پند و اندرزها است، که به ترتیب حروف قافیه تنظیم شده و چهارده مقطوعه در آخر افزوده شده که

باید در وقت غسل و کفن مولف خوانده شود. عناوین قصیده‌ها و سرآغاز مجموعه به فارسی نوشته شده است. این قصائد به سال ۱۲۷۸ ق سروده شده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۲، ص ۷۶) شماره ۲۴۸۶، ۱۳۹ ورق، ۱۲۸۷ ق.
- مرکز احیاء میراث اسلامی، قم (ج ۴، ص ۲۲۵) شماره ۱۳۹۰/۴، ۱۰۱ ورق، ۱۳ ق،
به خط مولف

۳۷- تذکرة الاقوال فی فقه سید الرسل و آله المفضال (عربی / فقه)

فقه استدلالی بسیار مفصلی است با عناوین «تذکرة - تذکرة»، که کتاب طهارت آن به سال ۱۲۸۱ ق و احکام حیض و مباحث وضوء تا آخر غسل جنابت به سال ۱۲۸۲ ق و احکام تیمم به سال ۱۲۸۳ ق در قزوین به نگارش در آمده است.

مولف جلد اول را پس از نوشتن ۳۷۸ جلد کتاب و رساله نگاشته است و بیان می‌کند قرار بوده ارجوزه‌ای در فقه بنگارد، اما اثری از آن در این کتاب یافت نشده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۹، ص ۱۶۲) شماره ۳۳۸۴، ۲۲۰ ورق، ج ۴، احکام تیمم تا احکام اوانی

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۹، ص ۳۲۴) شماره ۳۲۷، ۲۸۷ ورق، ج ۳، مباحث حیض

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۷) شماره ۴۱۸۹، ۲۰۹ ورق، ج ۳، احکام الحیض

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۶) شماره ۴۱۸۸، ۱۱۰ ورق، ۱۲۸۲ ق، ج ۲، مباحث وضوء تا آخر غسل جنابت

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۸) شماره ۴۱۹۰، ۲۱۰ ورق، ج ۴، احکام تیمم تا احکام اوانی

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵۹) شماره ۱۳۷۶۲، ۲۰۸ ورق، ۱۲۸۱ق، ج ۱، کتاب الطهارة، به خط مولف

- کتابخانه امام صادق، قزوین (ج ۲، ص ۱۶۳) شماره ۴۵۹، ۳۰۶ ورق، ۱۲۸۱ق، ج ۱
۳۸- تذکرة الخواص فی تحقیق الاختصاص (عربی / حدیث)

صورت مناظره‌ای است که هشام بن الحکم در مجلس هارون الرشید عباسی با گروهی از دانشمندان مذاهب داشته و در آن اثبات امامت حضرت امیرالمؤمنین (ع) می نماید. این رساله یکصد و چهل و هشتمین کتاب مؤلف است که به سال ۱۲۴۴ ق به نگارش درآمده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۲، ص ۸۱۹) شماره ۹۸۶/۵، ۱۱ ورق، ۱۲۴۴ق، به خط مولف.

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۸، ص ۳۷۵) شماره ۳۱۴۳/۵، ۱۲ ورق، ۱۲۸۰ق.
۳۹- تذکرة الفؤاد (فارسی / مواعظ)

در وعظ و خطابه و در هر مجلس با عنوان یک آیه به شرح و بسط موضوع پرداخته و هر مجلس را با ذکر مصیبت به پایان برده است و آن را به فرزندش هدیه کرده است و آن را رساله یکصدمین خود می داند.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات، قم (ج ۱، ص ۵۵۰) شماره ۶۴۳/۳، ۱۲۶۰ق.
۴۰- ترجمه تحفة الغرائب (فارسی / ادعیه)

ترجمه کتاب تحفة الغرائب استادش شیخ عبدالعلی بن محمد گیلانی رشتی. در دوازده باب موافق اسامی دوازده امام و ماه های سال و بروج فلکی و پس از هر وردی به روش استادان علم اعداد، عددی را به ایامی معین به نحوی که از ائمه (ع) رسیده احتصاص داده است.

* نسخه:

- مرکز احیاء میراث اسلامی، قم (ج ۴، ص ۲۲۳) شماره ۱۳۹۰/۲، ۱۶ ورق

۴۱- ترجمة الصلاة (فارسی / فقه)

(مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۵۳)

۴۲- ثواب صوم رمضان (عربی / حدیث)

روایت هایی در فضل و ثواب ماه رمضان که شیخ صدوق محمد بن علی ابن بابویه قمی در امالی خود آورده که البته بدون ذکر اسانید در این رساله آمده است.
* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۲، ص ۳۳۹) شماره ۷۳۹/۳، ۵ ورق.

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۹، ص ۱۶۰) شماره ۷۳۵۸/۶، ۳ ورق.

۴۳- جامع الخطب = عالم ذر (فارسی / ادب - تاریخ - مناقب)

کتابی است در جمع خطبه‌های گوناگون و نیز خطبه‌هایی که مولف در آغاز برخی از کتابهایش آورده و در واقع جلد دوم از کتاب بحر العرفان اوست و به نام «عالم ذر» هم آمده است و شامل دو دفتر می‌باشد. کتاب در شب سیزدهم شعبان در قزوین آغاز شده است و یکصد و بنجاهمین تالیف مولف می‌باشد.
* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵) شماره ۱ / ۱۳۷۶۱، ۲۷ ص، ق

۱۳ ق، به خط مولف.

۴۴- جامع الجامع (فارسی / تاریخ، مناقب - مواعظ)

مجالسی است در ذکر آیات، روایات، مواعظ، نصایح و مصائب اهل بیت پیامبر اسلام (ص) با عناوین «جامع». وی این مجالس را مدتی که در قزوین بود، جهت سخنرانی و منبر در آن شهر تنظیم نموده است و این کتاب یکصد و سی و هفتمین کتاب و رساله می‌باشد و در آن از کتابهای بدر المنیر و جامع المصائب و مصباح الذاکرین و مصباح الواعظین و بحر المواعظ خود نام برده و در مقدمه از ناصرالدین شاه به بزرگی یاد می‌کند.
* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵۶) شماره ۱۳۷۶۱/۲، ۷۰ ص، ق

۱۳ ق، به خط مولف

۴۵- جامع المسائل (... / فقه)

از آن در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین یاد کرده است. مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۸۶)

۴۶- جامع المصائب فی نوائب آل علی بن ابی طالب (فارسی / سیره معصومین)

پاره‌ای از مصائب و واقعه شهادت حضرت امام حسین (ع) را در آورده و با اشاره به بعضی از فضائل آن حضرت و پدر بزرگوارش امیرالمؤمنین (ع). جلد دوم این اثر کنز المأمول است که خواهد آمد.

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۸۷)

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۸، ص ۱۷۵) شماره ۴۴/۴، ۷۰۰۳، ورق، به خط

مؤلف

۴۷- جام گیتی نما (فارسی / شعر)

منظومه ای است بسیار بزرگ در بحر تقارب، و در فضائل و تاریخ زندگانی حضرت پیامبر اکرم (ص) و امیرالمؤمنین (ع) به تقلید از شاهنامه فردوسی و حمله حیدری و جز این دو.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۱۸، ص ۲۱۷) شماره ۷۰۴۵، ۲۵ ورق، مقداری از

آغاز آن آمده است

- کتابخانه آیت الله امامی، اصفهان (ج ۱، ص ۱۴۸) شماره ۱۳۶، ۱۳۷ ورق، ۱۲۵۴ ق.

- کتابخانه میرزا محمد کاظمینی، یزد (ج ۱، ص ۳۴) شماره ۱۹، ۱۷۱ ورق، ۱۲۳۵ ق

دیده شود.

۴۸- جنّات عدن (عربی / اصول فقه)

منظومه‌ای در اصول فقه شیعی، از آن در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین یاد کرده است.

(مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۹۱)

۴۹- جنّة الأمان فی شرح دعاء کمیل (عربی / ادعیه)

در شرح دعای کمیل است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۱۹۱)

۵۰- جُنْگ المخرقات (فارسی / ادب)

غزلهایی از سراینده با تخلص «عاصی» است، که در حدود ۱۵۰۰ بیت مرتب به ترتیب حروف، به روش غزل های حافظ شیرازی یا استقبال غزل های وی تنظیم شده است. مانند:

الا یا ایها العاصی اقم لیلا و شاملها

که در شب لطف و بخشایش رسد زایزد بمحفلها

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۶، ص ۸۲) شماره ۲۰۶۸/۷، ۵۸ ورق، به خط

مولف

۵۱- حاشیه علی أحادیث ثواب صوم رمضان (عربی / حدیث)

حاشیه ای است بعنوان «قوله- قوله» که بر احادیث ثواب روزه ماه رمضان، که مولف از امالی شیخ صدوق بدون سند جمع آوری کرده است، این حواشی به دستور آخوند ملا اسدالله رشتی در قزوین نوشته شده، و در صبح روز یکشنبه ماه جمادی الاولی ۱۲۷۰ ق به پایان رسیده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۲، ص ۳۳۹) شماره ۷۳۹/۴، ۶ ورق.

۵۲- حقائق الشيعة (عربی / حدیث)

چند حدیث در فضائل حضرت امیرالمؤمنین و ائمه معصومین (ع) و صفات آنان در اخلاق و اعتقادات و جز اینها است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۸، ص ۳۷۵) شماره ۳۱۴۳/۷، ۱۶ ورق، ۱۲۸۰ ق

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۳، ص ۱۶۴۱) شماره ۹۸۶/۸، ۱۴ ورق، ق ۱۳۰هـ.

۵۳- حلّ العقود (عربی / فقه)

در صیغه های عقود شرعی که آن را برای فرزندش «محمد علی» نگاشته است. (مستدرک

الذریعة، ج ۱، ص ۲۲۵)

۵۴- حل المشاکل (... / ...)

(مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۲۵)

۵۵- خاتمة التصانیف (فارسی / ادب)

در شرح خطبه شقشقیه حضرت امیرالمؤمنین (ع) بنظم و نثر است. مولف قطعه ای از خطبه را آورده، پس از آن ترجمه نثری و نظمی کرده و بعد از ترجمه، به شرح نظم و نثر آن می‌پردازد، در شرح اشاره به بعضی از مراتب عرفانی و اخلاقی اشاره کرده و مطالبی راجع به علم و علما می‌آورد.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۷، ص ۲۴۰) شماره ۲۶۵۹/۶، ۶۹ ورق، به خط

مولف

۵۶- خاتمة الحیات (فارسی / گوناگون)

کتابی است در موضوعات اعتقادی، اخلاقی و تاریخی که از دوازده فصل، دوازده عنوان و دو خاتمه ترتیب یافته و هر فصلی از سه مجلس، از یک مقاله و پنج تکمله برخوردار می‌باشد. مؤلف در مقدمه این اثر می‌گوید که دارای بیش از هفتصد تالیف می‌باشد و این کتاب را در ۱۹ محرم سال ۱۲۸۸ ق تالیف نموده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۳۷، ص ۳۰۱) شماره ۱۴۷۲۷/۱، ۳۳۳ ورق، -

۱۲۸۸ ق، به خط مولف

۵۷- خطبه‌ها (فارسی / ادب)

چند خطبه ادبی با تضمین قصیده‌هایی از مؤلف که در مناسبت‌های متبرکه انشاء شده است. در هر یک از آنها در ۴ مرحله سخن می‌رود: اول خطبه‌های فارسی، دوم قصیده‌ای به فارسی، سوم: خطبه به عربی، چهارم: نام یکی از علمای بزرگ.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۶، ص ۸۲) شماره ۲۰۶۸/۶، ۱۶ ورق، به خط

مولف، ناقصه الآخر

۵۸- خلاصة الخلاصة (عربی / ریاضیات)

در شرح خلاصة الحساب شیخ بهایی (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۳۳)

۵۹- خلاصة الفوائد فی شردمة من المسائل الحکمیة (عربی / فلسفه)

مشمول است بر فوائدی: ۱- در بیان اسماء بهشت ۲- در بیان معنی ایجاد و وجود ۳- در بیان سنخیت میان اسم و مسمی ۴- در تحمید ۵- در معانی عامه در بیان اینکه وجود حق اشیاء بتحقیق است. تالیف کتاب ۲۳ صفر و ۱۶ جمادی الاولی ۱۲۸۶ ق در قزوین بوده است.

* نسخه:

- دانشکده الهیات مشهد (ج ۲، ص ۹۸) شماره ۹۵۱/۲، ۱۷۴ ورق.

۶۰- دادار نامه (فارسی / شعر)

سروده بسیار مفصلی به تقلید از شاهنامه فردوسی در مدح و منقبت و حالات و کرامات حضرت رسول اکرم (ص) است، تالیف در سال ۱۲۶۰ ق صورت گرفته و به منوچهرخان معتمد تقدیم شده است. بنای مؤلف بر آن بوده که برای ۱۴ معصوم این سروده ادامه داشته باشد و نمی دانیم که این کار انجام گرفته یا نه؟

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۷، ص ۱۳۲) شماره ۶۵۴۴، ۲۱۷ ورق، ناقصه الأول

۶۱- دافع البلیة (عربی / تفسیر قرآن)

تفسیری بزرگ و مفصل که در مقدمه جلد اول، تا چهل جلد پیش بینی شده است، اما ظاهراً تا ۲۴ جلد آن نگاشته شده است. این تفسیر مزجی و مستند بر احادیث و روایات ائمه طاهرین (ع) با اشاره به مباحث ادبی و لغوی و عرفانی و نقل گفته‌های شیخ طبرسی مجمع البیان است. دارای مقدمه ای با عناوین «هدایات» و «فتوحات» است، جلد اول آن به سال ۱۲۷۸ ق هنگام شیوع وباء و ناامیدی مؤلف از زنده ماندن، شروع شده است.

در پایان جلد اول مولف اشاره می‌کند که سنش به ۶۹ رسیده و پایان تالیف آن مصادف با هفته درگذشت تنها فرزند ذکورش، محمد رفیع بوده است. جلد سوم آن در جمادی الاولی سال ۱۲۹۰ ق به پایان رسیده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۹، ص ۵۸) شماره ۳۲۷۳، ۲۵۸ ورق به خط مولف، ج ۳، آیات ۶۵ تا ۹۶ سوره بقره

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۲) شماره ۴۱۹۹، ۲۲۹ ورق، ج ۳

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۱) شماره ۴۱۹۷، ۲۸۱ ورق، ج

۱ تا آیه ۲۳ سوره بقره، ۱۲۷۸ ق، به خط مولف

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۲) شماره ۴۱۹۸، ۳۲۳ ورق، ج

۲، آیه ۲۳ تا ۶۵ سوره بقره

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۰) شماره ۱۳۷۶۳، ۳۴۳ ورق،

۱۲۷۸ ق، بخط المؤلف

- کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران (ج ۱۶، ص ۲۱۹) شماره ۶۲۱۳، ۲۸۷ ورق، ج ۱

- مجلس شورای اسلامی، تهران (ج ۳۴، ص ۱۱۵) شماره ۱۱۹۹۸، ۲۲۸ ورق.

۶۲- الدر المضية في تحقيق مسألة البداء^۱ (عربی / عقائد)

در تحقیق مسأله بداء. مولف بعضی از عبارات عربی این رساله را در کتاب فارسی اش به

نام وسیله النجاة آورده است (الذریعة، ج ۸، ص ۱۰۷)

ار آنجا که رساله وسیله النجاة به سال ۱۲۶۹ ق تمام شده است، تاریخ این کتاب قبل از

آن می‌باشد.

آقا بزرگ تهرانی که کتاب را رؤیت کرده است، اشاره می‌کند که مولف تفصیل مسأله بداء

را به خاتمه کتاب اصولی پدرش، بنام جواهر الاصول که حاشیه ای بر معالم الاصول است،

ارجاع و حواله می‌دهد (الکرام البررة، ج ۳، ص ۳۱۲)

۱ در کتاب مستدرک الذریعة، ج ۱ ص ۲۴۲ نام این کتاب اینگونه آمده است: «الدرة المضية في احوال الائمة عليهم السلام».

۶۳- دُرر الاقوال فی فقه سید الرسل و آله المفضال (عربی / فقه)

در چند مجلد:

جلد دوم: فتاویٰ فقهی مولف است، در سال ۱۲۷۵ ق به پایان رسیده است و به ناصر الدین شاه تقدیم شده است.

جلد سوم: از کتاب زکات و خمس و صوم تا حج، شرح کتاب جنة المأوی استادش سید محمد شهشهبانی اصفهانی است.

جلد هشتم: از کتاب المتاجر تا آخر کتاب المساقاة.

جلد دهم: شرحی توضیحی مختصری است بر ارجوزه ای که مولف در آن الروضة البهية شهید ثانی را به نظم کشیده بود، به سال ۱۲۷۸ ق.

جلد یازدهم: قصاص و دیات است.

وی کتاب الوقف تا نکاح و بخشی از وکالت و صلاة را به سال ۱۲۵۶ ق نوشته است و کتاب الوصیة به سال ۱۲۷۷ ق نگارش شده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه امام صادق (ع)، قزوین (ج ۲، ص ۲۹۰) شماره ۵۹۴، ۱۲۵۶ ق، به خط مولف، کتاب الوقف تا نکاح و بخشی از وکالت و صلاة

- مجلس شورای اسلامی، تهران (فهرستواره دنا، ج ۴، ص ۱۱۴۱) شماره ۱۷۵۷۹، ۱۲۷۹ ق، بخط مولف، کتاب نکاح

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۹) شماره ۲۸۰۷، ۹۹ ورق، ۱۲۵۶ و ۱۲۷۰ و ۱۲۷۹ و ۱۲۷۸ ق، ج ۱۰، حدود و دیات

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۶) شماره ۱۳۷۶۶، ۲۰۸ ورق - ۱۲۸۷ ق، به خط مولف، ج ۷ کتاب متاجر تا آخر کتاب مساقاة

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۸) شماره ۱۳۷۶۸، ۱۴۶ ورق، ۱۲۷۹ ق، به خط مولف، ج ۹، کتاب عتق یا آخر کتاب لقطه

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۸) شماره ۱۳۷۶۵، ۲۵۴ ورق، ۱۲۷۰ ق، ج ۹، کتاب احیاء الموت تا آخر ارث

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۷) شماره ۱۳۷۶۷، ۱۹۱ ورق، ق ۱۳، ج ۲، کتاب الصلاة.
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۲۵، ۱۱۳) شماره ۹۷۷۴، ۱۰۹ ورق، کتاب الوصیة
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۹) شماره ۴۱۹۳، ۱۷۱ ورق، ج ۹، کتاب العتق تا آخر کتاب اللقطه
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۸) شماره ۴۱۹۱، ۲۸۳ ورق، ۱۲۸۷ ق، ج ۸، متاجر تا آخر مساقاة
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۹) شماره ۴۱۹۲، ۱۷۲ ورق، به خط مولف، ج ۹، احیاء موات تا ارث
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۰) شماره ۴۱۹۵، ۱۵۹ ورق، ۱۲۸۱ ق، ج ۱۱.
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۰) شماره ۴۱۹۴، ۱۱۷ ورق، به خط مولف، ج ۱۱، قصاص و دیات
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۱) شماره ۴۱۹۶، ۲۲۹ ورق، ۱۲۷۹ ق، طلاق و نکاح.
- ۶۴- درج الدرائج فی تحقیق مطالب المناهج (عربی / فقه)
- در کتابش تبصرة الناظرین از این کتاب یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۴۲)
- ۶۵- دلیل المتحیرین (عربی / عرفان)
- در آداب دعا و اسباب اجابت دعا و موانع آن. در کتابش وسیلة النجاة از آن یاد کرده است (الذریعة، ج ۸، ص ۲۶۰)
- از آنجا که کتاب وسیلة النجاة به سال ۱۲۶۹ ق نگارش یافته تالیف این کتاب قبل از این تاریخ خواهد بود.
- ۶۶- دیوان الرشتی (عربی / شعر)
- پیرامون (شش هزار و پانصد) بیت در مناجات و اخلاق و فضائل و مدائح اهل بیت (ع) و پاره‌ای از قصاید با عناوین مخصوص مانند:

«شوق الانمه» و «هواطل العينين لذخر النشأتين» و «مساكب الابد في حكاية الاسد» و «مثير الاحزان في حكاية كوفان» و مانند اینها. در پایان هم چندقطعه شعر به فارسی از خود مولف آمده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۱۱۰) شماره ۲۹۱۷، ۲۳۰ ورق، ۱۲۸۷ ق.

۶۷- ذریعة الوداد (فارسی / تفسیر قرآن)

گفتگوی کوتاه درباره سوره یوسف و بعضی از پرسشها و پاسخهای مربوط به آن، در یک مقدمه و یک باب و یک خاتمه مقدمه در فضائل قرآن است. باب آن در وجه نزول سوره یوسف و خاتمه در بعضی از سؤالات و جوابها پیرامون مطالب مربوط به این سوره که در سال ۱۲۵۶ ق نوشته شده است.

این اثر در حقیقت برداشت گونه‌ای از کتاب تفسیر حدائق الحقائق نوشته معین الدین فراهی هروی، مشهور به ملا مسکین، متوفای ۹۰۸ ق می‌باشد و تفسیری دارای مشربی عرفانی است که در آن بیشتر تأویلات عارفانه به چشم می‌خورد. ذریعة الوداد از نظر ادبی و زیبایی کلام در جایگاه قابل تحسینی قرار دارد.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۶، ص ۸۱) شماره ۲۰۶۸/۴، ۱۵ ورق، به خط مولف

- مرکز احیاء میراث اسلامی، قم (ج ۳، ص ۲۶۸) شماره ۱۰۳۷، ۲۱۸ ورق، ۱۲۸۱ ق. ** چاپ:

- قم، کتابخانه تخصصی تفسیر و علوم قرآنی، ۱۴۲۹ ق، ضمن میراث قرآنی شیعه، ج ۱، ص ۴۱۳-۴۷۰، تحقیق مهدی کرباسی بعنوان ذریعة الوداد، درنگی در سوره یوسف

۱ در کتاب الذریعة ج ۱۰، ص ۲۱ نام کتاب ذخیره المعاد و ذریعة الوداد آمده است و در کتاب مستدرک الذریعة ج ۱، ص ۲۵۲ یکبار به اسم «ذخیره المعاد فی احوال المعاد و بار دیگر در ج ۱ ص ۲۵۵ «ذریعة الوداد فی تفسیر سوره یوسف» آمده است، که گوئی دو کتابند، اما در واقع مولف کتابی با اسم ذخیره المعاد ندارد، خود وی در مقدمه ذریعة الوداد می‌نویسد: مستمّا گردانیدم به ذریعة الوداد و ذخیره گردانیدم از برای روز معاد. پس به نظر می‌رسد در واقع یک کتاب باشد.

۶۸- رساله در عشق و عرفان (فارسی / عرفان)

رساله ای بسیار کوتاه در عشق و عرفان است و پس از نگاشتن ۹۰ کتاب و رساله آن را نگاشته است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۱) شماره ۱۳۷۶۹/۲، ۲ ورق، به خط مولف، ق ۱۳ هـ.

۶۹- رسائل الرسائل فی لب من المسائل (... / ...)

در کتابش تبصرة الناظرین از این کتاب یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۶۲)

۷۰- رضوان الأمال (عربی / اصول فقه)

حاشیه ای است بر کتاب رضوان الآملین فی حاشیة القوانين تألیف استادش سید محمد شهشهانی اصفهانی. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۶۶)

۷۱- الرموز الصادقية (... / ...)

(مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۶۷)

۷۲- روضة الاحباب (فارسی / تاریخ، اعتقادات و مناقب)

۳۰ مجلس در مواظ ماه مبارک رمضان است. آنگاه که وی از قزوین به اصفهان مراجعت نموده و در مسجد ذوالفقار آن شهر به سال ۱۲۶۶ ق در سن ۳۷ سالگی منبر می رفته و آنها را برای استفاده دیگران تنظیم و به صورت کتاب در آورده و آن یکصد و سومین کتابی که نوشته است. (الذریعة: ۱۶۴/۱۸)

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۱) شماره ۱۳۷۶۹/۳، ۴۴ ورق، ۱۲۶۶ ق به خط مولف، شامل ۱۳ مجلس است.

۷۳- الروضة الحسينية (... / عقائد)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۷۱)

۷۴- روض الرياض (عربی / اصول فقه)

شرح مختصری است با عناوین «قوله - قوله» بر کتاب معالم الاصول شیخ حسن بن زین الدین شهید ثانی که پس از شرح مفصل ترش ریاض الارواض که دزدان آن را بغارت بردند، نوشته شده است. تالیف کتاب سال ۱۲۵۸ ق می باشد. گویا کتاب در ۴ جلد می باشد.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۶، ص ۷۶) شماره ۲۰۶۵/۱، ۶۰ ورق، به خط مولف، جزء اول.

۷۵- ریاض الارواض (عربی / اصول فقه)

شرحی مفصل بر کتاب معالم الاصول شیخ حسن بن زین الدین شهید ثانی است. نام کتاب و نگارنده در دیباچه آمده است و به سال ۱۲۷۲ ق به نگارش درآمده است. ظاهراً این کتاب در یکی از سفرهای مولف دزدیده شده و مولف دوباره آن را نوشته است.

* نسخه:

- مجلس شورای اسلامی، تهران (ج ۱۶، ص ۷۱) شماره ۵۲۴۰، ۱۲۷ ورق، ۱۲۷۲ ق، به خط مولف

۷۶- زینة الأیادی (... / ...)

(مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۸۲)

۷۷- زاد السالکین (... / اخلاق)

در آداب سیر و سلوک و بیان شرائط و راههای مختلف آن، که در کتابش وسیلة النجاة و همچنین در کتاب ذخیرة المعاد و ذریعة الوداد فی تفسیر سوره یوسف (الذریعة، ج ۱۲، ص ۲) و همچنین در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۷۵)

از آنجا که کتاب وسیلة النجاة به سال ۱۲۶۹ ق نگارش یافته تالیف این اثر قبل از این تاریخ می باشد.

۷۸- زین الواعظین (فارسی / تاریخ، اعتقادات و مناقب)

۳۱ مجلس در مواظ ماه مبارک رمضان سال ۱۲۷۱ ق است، آنگاه که مولف در قزوین

سخنرانی می‌کرده است. وی آن را برای استفاده فرزندش یا دیگر سخنرانان به سال ۱۲۸۱ گردآوری نموده است. این کتاب چهارصد و هفتاد و سومین کتابی است که وی نگاشته است.
* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۵) شماره ۱۳۷۷۱/۳، ۱۱۰ ورق،
۱۲۸۱ ق به خط مولف

۷۹- سبع المثانی (فارسی / مواعظ)

کتابی است به سبک مجالس و عظم و خطابه، مرتب بر سیزده مجلس و یک خاتمه. در آغاز هر مجلس آیه‌ای را مطرح و با استشهاد به احادیث و داستان‌های تاریخی و اشعار به شرح و بسط موضوع پرداخته، آیه مبارکه نور، برخی از آیات اول سوره مبارکه بقره و آیات مبارکه سوره شمس مورد ترجمه و تفسیر واقع شده است و در پایان هر مجلسی به ذکر مصیبت اهل بیت (ع) پرداخته است. در کتابش مصائب المعصومین هم از آن یاد کرده است.
* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۵۵۰) شماره ۶۴۳/۲، ۱۶۰ ورق،
۱۲۶۰ ق.

۸۰- سیل السبل فی آراء العرفان من الرسل (... / عرفان)

در مقدمه کتابش تبصره الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص
۲۸۷)

۸۱- سراج اللحد فی شرح دعاء السمات (فارسی / ادعیه)

شرح و ترجمه مختصری است بر دعای سمات که مولف در ۲ رجب ۱۲۵۷ ق به پایان رسانیده است.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۸) شماره ۳۴۰/۵، ۲۹ ورق،
۱۲۷۶ ق.

۸۲ - سر الاسرار (... / ...)

در کتابش مصائب المعصومین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۸۸)

۸۳ - سفينة النجاة (... / فقه)

در صیغه‌های عقد و نکاح.

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۹۶)

۸۴ - سوانح السفر (فارسی / متفرقات)

در دو جلد، که گزارشی است از سفر وی از اصفهان به رشت در سال ۱۲۶۷ ق و در آن مطالب فکاهی نقل کرده و آن را با سه قصیده درباره امام حسین (ع) به پایان برده است. وی اشاره کرده است که این کتاب بعد از نگارش صد و پنجمین کتاب و رساله وی تألیف شده است. وی از این سفرنامه در ربیع الثانی سال ۱۲۶۷ ق در محله سبزه میدان رشت فارغ شده است و نسخه کتاب را در سال ۱۲۷۹ ق نگاشته است. (الذریعة، ج ۱۲، ص ۲۵۳ و الکرام البررة، ج ۳، ص ۳۱۲). وی در کتابش تبصرة الناظرین از این کتاب یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۲۹۸)

۸۵ - سی و یک خطبه (فارسی / عربی / ...)

به نظم و نثر و فارسی و عربی که در بیشتر آنها به واقعه کربلا و شهادت امام حسین (ع) اشاره می‌کند.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۸، ص ۱۷۴) شماره ۷۰۰۳/۱، به خط مولف

۸۶ - شدّ العضد (عربی / حدیث)

رساله‌ای پیرامون اصول چهار صد گانه حدیثی اصحاب ائمه (ع) در کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۰۲)

۸۷ - شدّ الوثیق (... / سیره المعصومین)

مختصری از احوال چهارده معصوم (ع) در ۱۴ باب. در مجموعه‌ای که بعضی از آن را سال ۱۲۶۷ ق تألیف کرده است و به سال ۱۲۷۹ ق بوسیله ملا عبدالجواد بن لطف علی

کتابت شده است. شیخ آقا بزرگ تهرانی نسخه این مجموعه را در مجموعه‌ای از آثار مولف که دارای تاریخ ۱۲۷۶ ق بوده است، در نزد سید محمد رضا تبریزی آن هنگام که ساکن نجف شده بود، دیده است.

(الکرام البررة، ج ۳، ص ۳۱۳)

۸۸- شرح الفیه ابن مالک (فارسی / نحو)

شرحی است مزجی و کوتاه بر الفیه ابن مالک طایبی در علم نحو که پیرامون سالهای ۱۲۶۸ تا ۱۲۷۱ ق نگاشته شده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۶) شماره ۱۳۷۷۲، ۱۳۴ ورق،

۱۲۷۱ ق، به خط مولف

۸۹- شرح عبادات ائمه (ع) (فارسی / عقائد)

در چگونگی احوال حضرات معصومین (ع) هنگام عبادت و نیایش به درگاه خداوند مخصوصاً احوال حضرت امام سجاد (ع).

* نسخه:

- مرکز احیای میراث اسلامی، قم (ج ۶، ص ۲۴۲)، شماره ۲ / ۲۲۳۵، ۲ ب. ق. ۱۴.

۹۰- شمائل النبی (ص) (فارسی / سیره معصومین)

در چگونگی خلقت نور پیامبر اکرم (ص) و زیبایی صورت و سیرت آن حضرت به نظم و نثر شیوا با تخلص مؤلف «عاصی».

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۳۷۳) شماره ۳۱۴۳/۲، ۶ ورق، ۱۲۸۰ ق.

۹۱- شور و شیرین (فارسی / شعر)

مثنوی نظیر نان و حلواى شیخ بهایی که از آن در کتابش وسیلة النجاة یاد کرده است.

(الذریعة، ج ۱۴، ص ۲۴۵، مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۳۴)

از آنجا که کتاب وسیلة النجاة به سال ۱۲۶۹ ق نگارش یافته، سرودن این اشعار می‌بایست

قبل از این تاریخ باشد.

۹۲- صحة الاصول الاربعة (عربی / حدیث)

در اثبات صحت احادیث کتاب کافی و من لا یحضره الفقیه و الاستبصار و تهذیب الاحکام که از اصول اربعمانه گرفته شده اند، و پاسخی است به اعتراضات یکی از علماء قزوین که به سال ۱۲۶۷ ق در ابراهیم آباد قزوین نگاشته شده است.
* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۷، ص ۲۳۸) شماره ۱/۲۶۵۹/۶ ورق، ۱۲۶۸ ق، به خط مولف

۹۳- ضیاء الذاکرین (... / تراجم)

زندگینامه خطباء و ذاکرین امام حسین (ع) که مولف آنها را می‌شناخته است. در مقدمه کتابش تبصرة العوام از این کتاب یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۵۰)

۹۴- ضیاء العیون فی الاذکار (... / ادعیه)

ادعیه و اوراد و اذکار مختلف.

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۵۱)
۹۵- طریق الرياضیات (... / عرفان)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۵۴)

۹۶- عالم فنا (فارسی / عرفان)

در شرح عالم فنا و روزگاران آن که مولف به درخواست بعضی از دوستان به روش عارفان، با شواهدی از احادیث و روایات اهل بیت (ع) نگاشته شده است.
* نسخه:

- مرکز احیاء میراث اسلامی، قم (ج ۶، ص ۲۴۳) شماره ۴/۲۲۳۵، ۳ ورق، ق ۱۳.

۹۷- العبادة الحقیقیة (عربی / عرفان)

در بیان عبادت حقیقی و اطاعت واقعی و مطلوب شریعت و دین مقدس اسلام، خصوصاً پیرامون نماز و احوال عرفانی نمازگزار صاحب شریعت وارد شده، به همراه اشعاری از عارفان و صوفیان معروف به زبان فارسی.

* نسخه:

- مرکز احیاء میراث اسلامی، قم (ج ۵، ص ۲۴۳) شماره ۳/۲۲۳۵، ۳ ورق.

۹۸- عوالم العالم (... / تراجم)

در زندگینامه دانشمندان جهان (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۷۳)

۹۹- غزوه خبیر (فارسی / ...)

منظومه درباره جنگ خبیر و رشادتهای امیر المؤمنین (ع) که اول آن این چنین است:

الهی بگویم مرا باک نیست تو دانی مرا فهم و ادراک نیست

شیخ آقا بزرگ تهرانی گزارش نسخه آن را که در نزد فخرالدین نصیری موجود بوده است،

داده است. (الذریعة، ج ۱۶، ص ۵۴)

۱۰۰- غوث الانام (عربی / عقائد)

متنی است کلامی و بسیار مختصر در اصول دین و ادله‌ای که بر آن می‌توان اقامه کرد. این

متن برای مبتدیان علم کلام نوشته شده است با عناوین «والدلیل علی...»^۱

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۳۷۵) شماره ۶/۳۱۴۳، ۱۲۸۰ ق.

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۶، ص ۲۹۷۸) شماره ۷/۹۸۶، ۱ ورق، ق ۱۳،

ناقص

۱۰۱- غیاث الوری فی احوال سابقین اهل اصفهان (عربی / تراجم)

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۶، ص ۲۹۸۸) شماره ۶/۹۸۶، ۱ ورق، ق ۱۳.

۱۰۲- فروع الفوائد (... / ...)

در کتابش مصائب المعصومین از آن یاد کرده است (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۳۸۶)

۱۰۳- فضائل حضرت امیرالمؤمنین علی (ع) (فارسی / سیره معصومین)

شرح داستان آب رسانی پیرزال که به حضرت امیرالمؤمنین (ع) نسبت داده شده است،

مؤلف برخی از عبارات را به نظم کشیده است.

۱ در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله مرعشی، ج ۸، ص ۳۷۵ آمده است که این رساله همان رساله اعتقادات شیخ طوسی است که رشتی نام خود را در آغاز آن افزوده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۷، ص ۳۰۲) شماره ۱۴۷۲۷/۲، ۱۶ ورق،

ق ۱۳

۱۰۴- الفوائد في علم النحو (... / ادبيات)

در کتابش تبصرة الناظرين از آن یاد کرده است. (مستدرک الذريعة، ج ۱، ص ۳۹۴)

۱۰۵- قبلة الآفاق في كشف رموز كلام الملك الخلاق (... / تفسير قرآن)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرين از آن یاد کرده است. (مستدرک الذريعة، ج ۱، ص

۴۰۳)

۱۰۶- القواعد في علم الصرف (... / ادبيات)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرين از آن یاد کرده است. (مستدرک الذريعة، ج ۱، ص

۴۰۹)

۱۰۷- القواعد و الفوائد (... / ...)

(الذريعة، ج ۱۷، ص ۱۹۳)

محتمل است که این عنوان با کتاب الفوائد في علم النحو و القواعد في علم الصرف که

در مستدرک الذريعة، ج ۱، ص ۳۹۴ و ۴۰۹ آمده است، متحد باشد.

۱۰۸- قوانين المصائب (... / تراجم)

به نظم و نثر که در زندگینامه و احوالات استادش سید محمد باقر حجة الاسلام شفتی

اصفهانی نگاشته شده است. (مستدرک الذريعة، ج ۱، ص ۴۱۱)

۱۰۹- قيام الحجّة (فارسی / تفسير قرآن)

تفسیری از آیه‌های سوره بقره ۳۰-۳۳ «اذ قال ربك للملائكة اني جاعل في الارض خليفة

... اني اعلم غيب السماوات و الارض» با نکاتی چند پیرامون علم الهی و نام هایی که به آدم

آموخته شد. تالیف آن به سال ۱۲۸۳ ق می باشد و دارای یک مقدمه و ۸ عنوان.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۷، ص ۳۷) شماره ۶۴۲۷، ۵۹ ورق، ۱۲۸۳

ق، به خط مولف

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۳) شماره ۱/ ۱۳۷۷۱، ۷۸ ص، ۱۲۸۳ ق، به خط مولف

۱۱۰- کشف الاسرار (عربی / عقاید)

رساله مختصری در تحقیق حالات انسان، این کتاب را در سن ۲۱ سالگی، یعنی به سال ۱۲۴۳ ق یا ۱۲۴۵ ق نگاشته است.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۷) شماره ۲/ ۳۴۰، ۳۴۰/۲.

۱۱۱- کشف الاسرار (عربی / عقائد)

رساله استدلالی در مباحث توحید و جبر و اختیار، که در تاریخ ۲۴ رمضان سال ۱۲۵۵ ق نگاشته است و مولف بعد از ۱۷ سال در ۱۷ ربیع الاول سال ۱۲۷۳ ق به این کتاب مراجعه نموده و اصلاحاتی در آن انجام داده است.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۷)، شماره ۱/ ۳۴۰، ۱۲۷۶ ق.

۱۱۲- کشف الاسرار و کواشف الانوار (عربی / فلسفه)

در چند جلد، شرحی است بر کتاب الشواهد الربوبية ملا صدرای شیرازی (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۲۰)

۱۱۳- کشف الحجب (عربی / ادبیات)

شرحی است بر کتاب المطول سعدالدین تفتازانی در علم معانی و بیان، که از جمله کتابهای درسی حوزوی بوده است. آقا بزرگ اشاره می کند که مولف این کتاب را در فهرست تصایف خود آورده است. (الذریعة، ج ۱۸، ص ۲۷، مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۲۰)

۱۱۴- کشف المقال (عربی / فقه)

شرح استدلالی بر منظومه جنّة المأوی استادش میرسید محمد شهشہانی اصفهانی است. آقا بزرگ تهرانی اشاره می کند که مولف نام این کتاب را در فهرست تصانیف خود آورده است. (الذریعة، ج ۱۸، ص ۶۳، مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۲۲)

۱۱۵- کنز الاحباب فی الاوراد الاطیاب (... / ادعیه)

در مقدمه کتابش تبصره الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص

(۴۲۵)

۱۱۶- کنز الاحزان^۱ (... / ...)

(الذریعة، ج ۱۸، ص ۱۴۲)

۱۱۷- کنز الإخوان فی مصائب آل عمران (... / تاریخ معصومین)

ظاهراً مجالسی است که برای واعظین و مداحان و سخنرانان مرتب شده است. در مقدمه

کتابش «تبصره الناظرین» از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۲۵)

۱۱۸- کنز العجائب فی کنوز الغرائب (... / ...)

در مقدمه کتابش تبصره الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص

(۴۲۶)

۱۱۹- کنز الفوائد فی لب العقائد و فروع الفرائد (عربی / فقه)

در اصول دین پنجگانه و احکام طهارت و نماز، به صورت مختصر و فتوائی که برای عوام

نگاشته شده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۳۷۴) شماره ۳۱۴۳/۴، ۱۲۸۰ ق.

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۶، ص ۳۳۹۰) شماره ۹۸۶/۴، ۸ ورق، ۱۲۴۴ ق.

۱۲۰- کنز المأمول (شش دفتر) (فارسی / تاریخ)

این کتاب در واقع جلد دوم جامع المصائب مؤلف است که شامل احادیثی در فضائل و

مناقب که در کتابهای دیگر وی ذکر نشده می‌باشد، با اشعاری فارسی از خودش که به سال

۱ در الذریعة، ج ۱۸، ص ۱۴۲ آمده است: لمحمد حسین متخلص به «عاصی» المذکور آنفا و شماره قبلی که ذکر شده کتاب کنز الاحباب است که باز نوشته: لمحمد حسین الرشتی المتخلص به «عاصی» المذکور فی (۹: ۱۰۰۴) صاحب التصانیف و منها کنز الاحزان الآتی ذکره...

ناگفته پیداست که در عبارات ذریعة اشتباه چاپی صورت گرفته است و صحیح آن محمد محسن است. لکن به این اشتباه در جدول خطا و صواب که در آخرین جلد آمده، اشاره نشده است.

۱۲۶۵ ق تالیف شده است. وی در این کتاب مثنوی شور و شیرین را بمانند کتاب نان و حلوی جدش شیخ بهایی نگاشته است که مثنوی عرفانی است و برگرفته از روایات اهل بیت (ع) به قصد ترویج عرفان اسلامی در پرتو روایات اهل بیت. در کتابش وسیلة النجاة به این اثر ارجاع داده است (الذریعة، ج ۱۸، ص ۱۶۴). دفتر دوم و سوم از این مثنوی بزرگ به سال ۱۲۶۵ ق به پایان رسیده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۹) شماره ۱/ ۱۳۷۶۹، ۴۴ ورق، ۱۲۶۵ ق، به خط مولف، دفتر دوم و سوم

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۱۷۵) شماره ۷۰۰۳/۵، به خط مولف
۱۲۱- کنز المراثی (... / سیره معصومین)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۲۸)

۱۲۲- لبّ العقائد^۱ (عربی / عقائد)

کتابی در اصول دین به صورت مختصر و ساده به شکل سؤال و جواب با عناوین «فإن قيل الجواب» در ۵ فصل.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۳۷۴) شماره ۳/ ۳۱۴۳، ۱۲۸۰ ق.

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۶، ص ۳۴۳۳) شماره ۳/ ۹۸۶، ۸ ورق، ق ۱۳ ق.

۱۲۳- لوائح الطرائح فی طرائح اللوائح (... / ...)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (الذریعة، ج ۱۸، ص ۳۷۴، مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۴۲)

۱ در فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ج ۸، ص ۳۷۴ آمده است که این همان رساله «النکت الاعتقادیة» شیخ مفید است و رشتی نام خود را در حاشیه این نسخه افزوده است.

۱۲۴- لؤلؤ البحرين (فارسی / تفسیر القرآن)

در تفسیر آیه الکرسی و سوره القدر، در کتابش وسیله النجاة از این کتاب یاد کرده و اشاره کرده است که آن را به ناصرالدین شاه اهدا کرده است (الذریعة، ج ۱۸، ص ۳۷۸)
* نسخه:

- مجلس شورای اسلامی، تهران (نشریه دانشگاه، ج ۱۳، ص ۴۱۱) شماره ۲۱، ۱۲۷۸ ق.

۱۲۵- مثنوی شش دفتر (فارسی / شعر)

(دانشمندان و بزرگان اصفهان، ج ۲، ص ۶۴۷)

۱۲۶- متروک الاخوان (... / ...)

(الذریعة، ج ۹، ص ۱۰۰۴)

۱۲۷- متروک الانظار^۱ لتحقیق الحال فی سوانح الشهور و السنین (... / ...)

از آنجا که کتاب سوانح السفر به سال ۱۲۶۷ ق نگارش درآمده، تاریخ تالیف این کتاب قبل از این تاریخ خواهد بود.

آقا بزرگ تهرانی نسخه این کتاب را در مجموعه‌ای از رسائل مولف در نزد سید محمد رضا تبریزی در نجف اشرف رؤیت کرده است. (الذریعة، ج ۱۲، ص ۲۵۳، ج ۱۹، ص ۶۱، و الکرام البررة، ج ۳، ص ۳۱۲)

۱۲۸- مجالس (فارسی / متفرقات)

چند نسخه به این نام موجود است که مجموعاً محتوای آنها مجالسی است در فقه، حدیث، تاریخ، حکایات، اشعار و مجالس درباره جنگ احد و مجالس در موعظه و مناقب اهل بیت پیامبر (ع).

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۲) شماره ۱۳۷۷۰، ۱۱۷ ورق، ق ۱۳، به خط مولف، مجالس در فقه و حدیث و ...

۱ در مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۴۴۵. اینگونه از آن یاد شده: متروک الانظار فی احوال العالم و معرفه الدنيا.

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵۸) شماره ۴/۱۳۷۶۱، ۹ ص، ق ۱۳، به خط مولف، مجالس در موعظه و مناقب اهل بیت (ع).
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۴) شماره ۴/۱۳۷۶۴، ۷ ص، ق ۱۳، به خط مولف، مجالسی درباره جنگ احد
- ۱۲۹- مجالس السور (فارسی / ....)**
در شرح ازدواج حضرت علی (ع) و حضرت فاطمه (ع). در کتابش تحفة المحمدیة از این کتاب یاد شده است. (فهرست نسخه های خطی مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، ج ۱، ص ۲۹۹)
- ۱۳۰- مجمع الاذکار و مخزن الاسرار (... / ادعیه)**
در ادعیه و اوراد نقل شده از ائمه (ع). (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۵۲)
- ۱۳۱- مجمع الانوار (عربی / اصول فقه)**
ارجوزة مفصلی در قواعد اصولی در چند «انوار» است، مولف در این مباحث عمده نظرش به دو استادش شیخ محمد حسین و سید ابوتراب خوانساری است. معلوم نگردید مرادش از شیخ محمد حسین چه کسی است؟
* نسخه:
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۸، ص ۱۷۵) شماره ۳/۷۰۰۳، به خط مولف، فقط بخشی از آغاز ارجوزه است.
- ۱۳۲- مجمع المعانی (عربی / فقه)**
دو جلد است و حاشیه ای است بر ریاض المسائل سید علی طباطبائی معروف به صاحب ریاض. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۵۴)
- ۱۳۳- محمود نامه (فارسی / ....)**
مثنوی، در کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۶۰)
- ۱۳۴- مدائن الحکمة فی شرح الکلی الطبیعی فی وجوده وحدّه بالطبیعة المتبوعی و عدمه (عربی / منطق)**

رساله ای در شرح کلی طبیعی و مسائل دیگر فلسفی و منطقی دارای چند "مدینه" و هر مدینه در چند "شهر" و "اسبوع" است، در بیان کلی طبیعی و تقسیم آن و بیان اعتقاد کسانی که می‌گویند کلی طبیعی در خارج یافت نمی‌شود و بیان اثبات وجود آن در خارج. این رساله به درخواست یکی از علماء و فضلا به سال ۱۲۸۹ ق در شهر قزوین نگاشته شده است. وی در مقدمه کتاب، از اقامت در شهر قزوین رنج برده و آرزو نموده که دیگر بار به اصفهان بازگردد. وی به علت تدارک سفر مکه معظمه، این کتاب را نیمه رها ساخته و قول داده در مسیر مکه یا پس از مراجعت از حج آن را به انجام برساند. با این کتاب تالیفات وی به ۵۱۶ جلد می‌رسد.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۷۴) شماره ۱۳۷۷۱/۲، ۳۵ ورق، ۱۲۸۹ ق، به خط مولف

- دانشکده الهیات مشهد (ج ۲، ص ۹۸) شماره ۹۵۱/۱، ۱۰۴ ورق.

۱۳۵- مدینه الابحاث فی مسائل المیراث (عربی / فقه)

منظومه ای است در سیصد و سی و شش بیت در احکام ارث و طبقات وارثین و جز اینها از مسائلی که مربوط به آن است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۴، ص ۱۵۳) شماره ۱۳۷۹/۴، ۱۳ ورق، به خط مولف

۱۳۶- مرآة السبیل (... / ...)

(الذریعة، ج ۲۰، ص ۲۷۲)

۱۳۷- مرآة الشریعة فی احکام الشریعة^۱ (... / فقه)

(الذریعة، ج ۲۰، ص ۲۷۴) وی در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین یاد کرده است

(مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۴۶۸)

۱ الذریعة، ج ۲۰، ص ۲۷۴ ولکن استاد اشکوری در مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۴۶۸ فرموده است: لعله «فی مراتب الشیعة» و قد خطأنا فی القراءة.

۱۳۸- مرآة العاشقين (فارسی / عرفان)

منظومه کوتاهی است به سبک گلشن راز شیخ محمود شبستری در سیرو سلوک و شرائط آن. مولف در اشعارش «عاصی» تخلص می‌کند و آنها را در اصفهان در ۱۱ ربیع الاول ۱۲۴۲ ق به پایان رسانده است.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۸) شماره ۳/۳۴۰، ۹ ورق، ۱۲۷۶ ق.

۱۳۹- مرآة المسائل فی المقامات و الرسائل (... / ...)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۹۶)

۱۴۰- مراجع الضمائر (عربی / فقه)

در توضیح و ارجاع ضمائر کتاب الروضة البهية شهید ثانی که در دو جلد تالیف شده است. این کتاب غیر از کتاب دیگر مولف مرجع الضمائر است. (الذریعة، ج ۲۰، ص ۲۹۴، مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۷۰)

۱۴۱- مرجع الضمائر فی شرح اللمعة (عربی / فقه)

حواشی مختصری بر کتاب شرح اللمعة الدمشقیة از شهید ثانی با عناوین «قوله - قوله». * نسخه:

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۷، ص ۴۲۷۶) شماره ۸۸۶۹، ۵۷ ورق، طهارت و صلاة

۱۴۲- مستطرفات الاحادیث المجموعة (ج ۱) (فارسی / تاریخ، مناقب و مواظ)

(۵) جزء. مجلد اول آن دارای ۱۳ مجلس می‌باشد، مجالسی در مواظ و مناقب اهل بیت (ع) با عناوین «مستطرف». اصل کتاب ظاهراً در ۷ جلد و به نام فرزندش «علی» نگاشته است. وی در آغاز آن می‌نویسد که ۱۳۰ جلد کتاب تالیف کردم. از این کتاب در کتاب دیگرش تبصرة الناظرین یاد کرده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵۷) شماره ۱۳۷۶۱/۳، ۲۴ ص،
ق ۱۳ ق، به خط مولف، ناقصه الآخر

۱۴۳- مستطرفات المقال فی تفسیر سورة الزلزال (عربی / تفسیر)

تفسیر مختصری است از سورة «اذا زلزلت الارض زلزالها»، با بیان جمله‌ای از نکات
ادبی و عرفانی، در هشت «طرف» که بنا به درخواست اهل فضل و کمال تألیف شده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۷، ص ۲۴۱) شماره ۲۶۵۹/۷، ۱۰۵ ورق.

۱۴۴- مسالک الالهام فی مدارک الاحکام (عربی / اصول فقه)

اصول فقه استدلالی مفصلی است با عناوین «مقاله - مقاله» و ذکر اقوال بزرگان دانشمندان
علم اصول و فقه، مخصوصاً دو استادش، سید محمد شهشهانی و سید ابوتراب اصفهانی که
از اولی به «شیخنا الاستاد» و از دومی به «السید الاستاذ» تعبیر می‌کند. تألیف کتاب به سال
۱۲۵۷ ق در اصفهان بوده است، مجلد اول این کتاب در مباحث عموم و خصوص از مباحث
الفاظ می‌باشد.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۶، ص ۷۷) شماره ۲۰۶۵/۳، ۱۱۴ و، ج ۱،
مباحث العموم و الخصوص.

۱۴۵- مصابیح الذاکرین (فارسی / سیره معصومین)

رساله کوتاهی در مصائب حضرت سیدالشهداء امام حسین (ع) است که مولف به
تقاضای شیخ صالح یزدی در روستای ایزد اصفهان، بعد از بدرقه حاج محمد اسماعیل
شیرازی که از طرف حجة الاسلام رشتی مأمور آن بوده، در مدت یک هفته توقف در آن روستا
نگاشته و در ۲۰ جمادی الثانی ۱۲۴۹ ق به پایان رسانیده است.

* نسخه:

- مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۸) شماره ۳۴۰/۴، ۱۲۷۶ ق.

۱۴۶- مصابیح الواعظین (فارسی / اخلاق)

چهل "مصباح" است دارای "زجاج"ها در موضوعات اخلاقی، که مولف آن را پس از تألیف ۱۲۲ مجلد کتاب به سال ۱۲۶۹ ق، و بنا به خواهش ملا علی فرزند ملا محمد حسین رودباری قزوینی نوشته است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۲، ص ۳۴۰) شماره ۷۳۹/۶، ۴۲ ورق، ۱۲۶۹ ق.

۱۴۷- مصباح الذاکرین (فارسی / اخلاق)

سی مجلس است در مواعظ و آداب و اخلاق که به جهت ماه مبارک رمضان تنظیم شده است. به سال ۱۲۷۰ ق تألیف شده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۲، ص ۳۴۰) شماره ۷۳۹/۷، ۱۲۷۰ ق، به خط مولف.

۱۴۸- مصائب المعصومین (فارسی / سیره معصومین)

در ۳ جلد که به سال ۱۲۷۲ ق از آن فارغ شده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۷۹)

۱۴۹- مضمون الظاهر فی احوالات السید محمد باقر (... / تراجم)

زندگینامه و حالات استادش سید محمد باقر حجة الاسلام شفتی. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۸۵)

۱۵۰- معراج الاخوة (... / ...)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۹۲)

۱۵۱- معراج الشهادة (فارسی / سیره معصومین)

منظومه حماسی در مرثیاتی امام حسین (ع) در هزار بیت است که در وجه شباهت بین معراج امام حسین (ع) و معراج جدش پیامبر اسلام (ص) در مکه سروده شده است. ناظم این منظومه را بعد از تألیف صد و بیستمین کتاب و رساله خود به نظم در آورده است. آقا بزرگ

تهرانی آن را شبیه منظومه حمله حیدری معرفی کرده است. وی از سرایش آن در غره ربیع الاول ۱۲۶۷ ق فارغ شده است. (الذریعة، ج ۱۹، ص ۳۰۰، و ج ۲۱، ص ۲۳۰، و الکرام البررة، ج ۳، ص ۳۱۲)
* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۷، ص ۴۴۲۲) شماره ۱۷۶۶/۲، ۱۳۶ ورق، ۱۲۷۷ ق.

- محمد رضا تبریزی، نجف (نسخه‌های خطی فارسی، ج ۴، ص ۳۲۲۲) - ۱۲۷۹ ق.
۱۵۲ - معرفة التعبير (... / متفرقات)

در تعبیر رویا. در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۱، ص ۴۹۴)

۱۵۳ - مفاتیح النجاة (عربی / فقه)

در بیان صیغه‌های عقد با ذکر آراء بعضی از فقهاء است. (الذریعة، ج ۲۱، ص ۳۰۸، مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۴۹۶)

۱۵۴ - مفتاح الالم (فارسی / اعتقادات)

کتابی بسیار مفصل گویا در حالات حضرات معصومین (ع) با مطالبی اعتقادی و کلامی و مباحثی در تفسیر مناسب با بخشهای امامت از دیدگاه تشیع است. این کتاب به صورت مجالس تنظیم شده تا به کار اهل منبر و سخن آید. جلد ۲۴ آن مشتمل بر حالات حضرت حجة ابن الحسن (عج) می باشد و دارای ده مجلس است، برای ده روز صبح و شب و برای هر مجلسی فصلی مختصر و فصلی مطول. جلد ده آن بنام مفتاح الالم فی مصیبة كهف العرب و سورة العجم آمده است.

جلد چهارم آن به سال ۱۲۷۸ ق نوشته شده است و مولف پیش از این سیصد و نه کتاب و رساله دیگر نگاشته است. یکی از مجلدات دیگر آن تاریخ ۱۲۷۶ ق دارد که در مدرسه صالحیه در قزوین به پایان رسیده است.

جلد دوم که در مصائب حضرت سیدالشهداء (ع) است، به جهت نذر بر سلامتی ناصرالدین شاه نگاشته شده و در آن وقایع ورود امام حسین (ع) به کربلا تا شب عاشورا را آورده است.

* نسخه‌ها:

- مرکز تحقیقات و بررسی‌های اسلامی، قم (ج ۱، ص ۲۹۹) شماره ۳۴۰/۷، ۱۲۷۶ ق.
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۶۱) شماره ۱۳۷۶۴/۱، ۷۵ ورق، ۱۲۷۶ ق، به خط مولف
- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۲۰۲) شماره ۴۲۰۰، ۳۱۶ ورق، ۱۲۸۱ ق، ج ۲۴، در حالات حضرت حجة بن الحسن العسكري (ع)
- کتابخانه ملی تبریز (ج ۳، ص ۱۲۹۸) شماره ۳۲۰۶، ۹۵ ورق، ۱۲۷۸ ق، به خط مولف، ج ۴

- مدرسه فیضیه، قم (ج ۲، ص ۱۰۲) شماره ۹۴۳، ۱۴۸ ورق، ۱۲۸۰ ق.
- مجلس شورای اسلامی، تهران (مختصر نسخه‌های خطی مجلس، ص ۷۸۱) شماره ۸۲۴۴، ۱۲۸۰ ق، بعنوان «مفتاح الالم فی مصائب الالم فی مصائب مظلوم العرب والعجم»
- دانشکده الهیات مشهد (ج ۲، ص ۹۹) شماره ۱۴۸۰/۳، ۲۳۳ ورق، به خط مولف، ج ۱۰.

۱۵۵- مقالات الضائع (عربی / کیمیا)

مقالاتی است که از علم کیمیا و صنعت در چند فصل بحث می‌کند و در ماه ربیع الثانی سال ۱۲۶۲ ق نگاشته است. این نسخه چند مقاله از کتاب مقالات الضائع را دارد که در اعمال کیمیائی بحث می‌کند.

- عناوین باقی مانده از این کتاب عبارتند از:
- المقالة الثانية: فی العمليات بقول جزئی
- المقالة الرابعة: فی الجمع و التمجید
- المقالة السادسة: فی الادهان

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۴، ص ۱۵۱) شماره ۱۳۷۹/۱، ۱۲۶۶ ق.

۱۵۶- ملتمس المحبوب (... / عقائد)

در اصول عقائد که برای عبدش «محبوب» که آن را آزاد کرده بود، نوشته است (الذریعة، ج ۲، ص ۱۹۶، و مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۰۷)

۱۵۷- منهاج الاخوة (فارسی / اخلاق)

پیرامون برادری و آداب اسلامی آن به روشی اخلاقی و عرفانی و دارای سطوری به عربی است، که در پاسخ نامه قبله العلماء میرزا محمد صادق در سه فصل و یک خاتمه و به سال ۱۲۶۷ ق در قزوین به نگارش درآمده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۷، ص ۲۳۹) شماره ۲۶۵۹، ۷ ورق، ۱۲۶۷ ق، به خط مولف.

۱۵۸- منهاج الدین فی اصول الدین (عربی / عقائد)

در اصول دین. در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است (الذریعة، ج ۲، ص ۱۶۰ و مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۲۳)

۱۵۹- منهاج المحبة (... / ...)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۲۴)

۱۶۰- منهاج الوصول فی علم الاصول (عربی / اصول فقه)

کتابی است مفصل در اصول فقه و ظاهراً جلد دوم از کتاب مقالات الاصول اوست که به سال ۱۲۷۱ ق در شهر مقدس قم به نگارش درآمده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۳۴، ص ۷۵۳) شماره ۱۳۷۵۹، ۷۹ ورق، به خط مولف.

۱۶۱- منازل السائرین (... / ...)

در کتابش مصائب المعصومین از آن یاد کرده است. (مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۰۹)

۱۶۲- مهیج الآلام (فارسی / مواعظ)

شش مجلس مفصل در مواعظ است که از آیات و احادیث گرفته شده و شعر فراوان دارد به سال ۱۲۷۰ ق به نگارش درآمده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۲، ص ۳۳۸) شماره ۷۳۹/۲، ۱۲۷۰ ق، به

خط مولف

۱۶۳- موعظة المتقين (فارسی / اعتقادات)

کتابی در اصول دین همراه مواعظ در ۵ باب و خاتمه بدین ترتیب است: ۱- توحید ۲- نبوت ۳- معاد ۴- امامت ۵- عدل، خاتمه: در مطالب گوناگون. وی کتاب را به سال ۱۲۷۶ در قزوین شروع کرده و می نویسد که دوازده سال است که در قزوین امامت جماعت کرده و به امر میرزا عبدالوهاب برغانی قزوینی به ترویج عقائد پدرش ملا محمد صالح برغانی قزوینی اشتغال دارم و هم اینک بیش از ۳۴۰ کتاب و رساله فارسی و عربی گوناگون نوشته ام، نسخه موجود در کتابخانه آیت الله مرعشی فقط تا بخشی از باب چهارم کتاب می باشد.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی، قم (ج ۳، ص ۷۶۲) شماره ۱۳۷۶۴/۲، ۵۰ ورق، ق ۱۳،

به خط مولف.

۱۶۴- نجات العُصبات (فارسی / سیره معصومین)

در مرثی اهل بیت (ع) و در واقع بخشی از دیوان وی می باشد.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله طوسی، قم (فهرستواره دنا، ج ۱۰، ص ۵۸۸) شماره ۷۳۴، ۴۲۱

ورق، ق ۱۳ و ۱۴. نسخه حاضر جلد چهاردهم از دیوان اوست.

۱۶۵- نجات النسوان (فارسی / فقه)

در احکام حیض و استحاضه و نفاس و احکام اختصاصی زنان، مطابق آراء استادش سید محمد شهشهانی اصفهانی، با آنچه که خود مولف در مسائل بدان نظر دارد، که به تاریخ ۱۲۶۷ ق نگاشته شده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم ج ۷، ص ۲۴۰ (شماره ۲۶۵۹/۵، ۴ ورق، ۱۲۶۷ ق، به خط مولف.

۱۶۶- النخبة و الارشاد (فارسی / فقه)

رساله فتوایی در واجبات و مهمات از فروع دینی است که مولف برای مقلدین خود نوشته و مشتمل بر چند مقصد است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۷، ص ۴۷۷۴) شماره ۲۰۱۹، ۱۰۹ ورق، ۱۲۸۳ ق.

۱۶۷- نسج النسوج فی معرفة الهیة و الكواكب و البروج (... / ستاره شناسی)

در مقدمه کتابش تبصرة الناظرین از آن یاد کرده است. (الذریعة، ج ۲۴، ص ۱۴۶،

مستدرک الذریعة ج ۲، ص ۵۴۲)

۱۶۸- نصره الدین (فارسی / عقائد)

رساله مختصری در پاسخ به پرسش و شبهات اعتقادی است. مولف بعدها این رساله را مبسوط کرده و نام آن را الزام المخالفین گذاشته و از این کتاب یاد کرده است.

(فهرست نسخه‌های خطی مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، ج ۱، ص ۵۴۹).

۱۶۹- نظم المجالس (فارسی / شعر)

اشعار حماسی مفصلی در ۴ جلد و بیش از صد هزار بیت، که به پیروی از شاهنامه در فضائل و مناقب و مخصوصاً جنگ‌های حضرت علی (ع) سروده شده است.

تالیف جلد سوم بین سالهای ۱۲۶۲ تا ۱۲۶۳ ق بوده و درباره جنگ صفین است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۶، ص ۸۰) شماره ۱/۲۰۶۸، ۶۲ ورق، به خط

مولف.

۱۷۰- النکات المبارکات (عربی / مواعظ)

شصت و شش مجلس در احادیث و آیات اخلاقی و وظائف دینی و جز اینها است که

جلدی از کتاب بزرگ مؤلف المستطرفات می‌باشد و در قزوین تألیف شده است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۸، ص ۳۷۳) شماره ۳۱۴۳/۱، ۱۲۸۰ ق.
- کتابخانه آیت الله گلپایگانی، قم (ج ۸، ص ۴۸۲۰) شماره ۹۸۶/۱، ۱۴۵ ورق، ۱۲۷۲

ق.

۱۷۱- الوریقات الانیقات (عربی / تراجم)

در علم رجال و کیفیت تصحیح اسناد راویان ضعیف و مورد اعتماد (الذریعة، ج ۲۵، ص ۶۷ و مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۵۸)

۱۷۲- وسیله (فارسی / اخلاق)

در بیان بعضی از اخلاق و صفاتی که وسیله فرج بعد از شدت می‌باشد. با انشاء ادبی و رسا و اشعاری از مولف با تخلص «عاصی»، و در بسیاری از ابواب به بعضی از دستورات دینی و اخلاقی پرداخته و حکایات تاریخی مناسب موضوعات آورده و گاهی اشاره به واقعه کربلا دارد. مولف در هر بابی از ابواب کتاب صفتی را آورده و در آغاز آن را از دید لغوی و اصطلاحی گزارش می‌کند. کتاب دارای چهارده اساس پیرامون بحث در چهارده صفت نیکو می‌باشد و در پایان تصریح می‌کند که این وسیله پس از چهارصد و چهل و هفتمین جلد از مجلدات کتابهای مختلف به نگارش درآمده است. این کتاب دوم ربیع الاول به سال ۱۲۷۹ ق در قزوین نوشته شده و به نام ناصرالدین شاه تالیف شده است. این کتاب به اشتباه چاپی در میراث حوزه اصفهان، ج ۱۰، ص ۳۹۱ به نام «رسیله» ذکر شده است.

* نسخه :

- مرکز احیای میراث اسلامی، قم (۱/۱۰۷) شماره ۷۴، ۱۲۷۹ ق، ۱۴۴ ورق.

۱۷۳- وسیلة الخیر (فارسی / ادعیه)

در آغاز این رساله جمله‌ای از علوم غریبه آمده است، این رساله در ۷ فصل و یک خاتمه است که خاتمه را به نام «ولوج البروج» نامیده و پس از آن دعاها و طلسم‌هایی را آورده، با فالنامه‌ای به نقل از امام جعفر صادق (ع) به نام «زبور صادقیه»، این مجموعه به جهت سید جواد فرزند حاج سید احمد عرب، گرد آورده شده است.

۱۷۴- وسیلة المراد (فارسی / منطق)

شرحی منظوم و منشور بر دو کتاب الکبری فی المنطق و الصغری فی المنطق از میر سید شریف جرجانی است. (الذریعة، ج ۲۵، ص ۸۳ و مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۵۸)

۱۷۵- وسیلة النجاة فی رفع المهلكات (فارسی / عقائد)

دو جلد، در جبر و تفویض. در اول آن آمده است که آن را بعد از تألیف ۱۱۶ رساله در فنون مختلف و به درخواست دوستش حاج محمد علی قزوینی، در صفر ۱۲۶۹ ق در قزوین نگاشته است. آقا بزرگ نسخه‌ای از آن را در مجموعه‌ای در نزد سید محمد رضا تبریزی در نجف اشرف دیده است. (الذریعة، ج ۲۵، ص ۹۰ و مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۵۹)
* نسخه:

- مجلس شورای اسلامی، تهران، شماره ۲ / ۱۱۴۲۰، ۱۲۷۹ ق، ۷۶ ورق. در جبر و تفویض.

۱۷۶- وقایع الصفین (فارسی / تاریخ معصومین)

این کتاب جزء سوم از کتاب نظم المجالس مولف است (الذریعة، ج ۲۵، ص ۱۳۱). کتاب نظم المجالس به سال ۱۲۶۳ ق نگارش یافته است.

۱۷۷- وصیت نامه کریمه (فارسی / اخلاق)

پند و اندرزهایی است از مؤلف به کسانی که از وی و شیخ مرتضی انصاری و سید محمد باقر رشتی تقلید می‌کند. به سال ۱۲۶۸ ق نگاشته شده است.
* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۴، ص ۱۵۱) شماره ۱۳۷۹/۲، ۸ ورق.

۱۷۸- ولوج البروج (... / ...)

(تراجم الرجال، ج ۲، ص ۳۳۳)

۱۷۹- هدیه الإخوان^۱ (... / فقه)

منتخبی از رساله عملیه استادش میر سید محمد شهشهانی اصفهانی است. (الذریعة، ج ۲، ص ۲۰۵ و مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۶۷)

۱ در مستدرک الذریعة، ج ۲، ص ۵۶۷ به نام هدایة الإخوان آمده است.

۱۸۰- هدیه الاموات (فارسی / سیره معصومین)

سه مجلس به نظم و نثر در ولادت حضرت امام حسین (ع) است، که به سال ۱۲۸۱ ق به نگارش درآمده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۱۱، ص ۱۹۷) شماره ۴/۱۸۸، ۱۲۸۱ ق، به خط مولف.

۱۸۱- هدیه الریب فی رد اهل العیب و الریب (عربی / کلام)

رساله‌ای در بیان عقاید امامیه و اصول مذهب که به سال ۱۲۷۶ ق به نگارش درآمده است

* نسخه:

- کتابخانه امام صادق (ع) قزوین (ج ۱، ص ۳۰۲) شماره ۱۶۲، ۲۰۸ ورق، ۱۲۷۷ ق.

۱۸۲- هدیه السادات و مجمع السعادات (فارسی / دعا)

دارای ۳۰ مجلس که برای منبر در ماه رمضان تنظیم شده است. گویا در اعمال ماههای سال است که در چند مجلد مشتمل بر دوازده لمعه، برای هر ماهی لمعه‌ای خواهد بود. نسخه کتابخانه آیت الله مرعشی که جلد دوم این کتاب است، دارای سه لمعه می‌باشد، در اعمال ماه های رجب و شعبان و رمضان و چون ماه رمضان نزدیک بود، به لمعه سوم مربوط به این ماه پرداخته است.

* نسخه‌ها:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۲۳، ص ۴۲) شماره ۸۸۵۵، ۲۵۶ ورق، به

خط مولف، ج ۲

- کتابخانه شیخ حیدر الموید، قم (ج ۳، ص ۶۱) شماره ۱۰۵۱، ۱۱۳ ورق، ۱۲۷۸ ق.

۱۸۳- هدیه المحشر (عربی / اصول فقه)

منظومه ای در بیش از هزار و پانصد بیت در قواعد علم اصول فقه شیعه است، که در ۲۸ رجب سال ۱۲۸۳ ق در قزوین به پایان رسیده است.

* نسخه:

- کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، قم (ج ۴، ص ۱۵۲) شماره ۱۳۷۹/۳، ۷۵ ورق، ۱۲۸۳ ق، به خط مولف .

۱۸۴- ینایع الدرر (... / ...)

تنها در کتاب (تذکره القبور، ص ۳۴۲) از آن یاد شده است.

منابع

آل الکرباسی، تعریب: محمد صادق محمد الکرباسی، بیروت، دارالعلم للنابھین، ۲۰۰۴ م.

اثر آفرینان، زیر نظر: سید کمال حاج سیدجوادی و عبدالحسین نوائی، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۶ ج.

بیان المفاخر، سید مصلح الدین مهدوی، اصفهان، کتابخانه مسجد سید، ۱۳۶۸، ۲ ج.
تذکره شاعران فارسی سرا، سید احمد حسینی اشکوری، قم، مجمع الذخائر، ۱۳۸۵.
تذکره القبور یا دانشمندان و بزرگان اصفهان، سید مصلح الدین مهدوی، اصفهان، کتابفروشی تقفی.

تراجم الرجال، سید احمد حسینی اشکوری، قم، دلیل ما، ۱۳۸۰، ۴ جلد
التراث العربی المخطوط فی مکتبات ایران العامة، سید احمد حسینی اشکوری، قم، دلیل ما، ۱۴۳۱ ق.

دائرة المعارف تشیع، احمد صدر حاج سیدجوادی و دیگران، تهران، نشر شهید سعید محبی، ۱۳۷۵.

الذریعة الی تصانیف الشیعة، شیخ آقابزرگ تهرانی، تهران، کتابخانه اسلامیة، ۱۳۸۷ ق، ۲۶ ج.

ریحانة الأدب، محمد علی مدرسی تبریزی، تهران، خیام، ۱۳۷۴ ق.

فرهنگ سخنوران، عبدالرسول خیامپور، تهران، ۱۳۳۴، ۲ ج.

- فهرس أعلام الذریعة الی تصانیف الشیعة، علینقی منزوی، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، ج.۳.
- فرهنگ بزرگان اسلام و ایران، آذر تفضلی و مهین تفضلی، مشهد، بنیاد پژوهش‌های اسلامی، ۱۳۷۳.
- فهرست کتابخانه ملی تبریز، میرودود یونسی، کتابخانه ملی تبریز، ۱۳۴۸-۱۳۵۴.
- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، علی صدرایی خوبی و دیگران، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۱.
- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، عبدالحسین حائری و دیگران، تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی.
- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه آیت الله گلپایگانی، سید جعفر حسینی اشکوری، قم، مجمع الذخائر، ۱۳۸۱.
- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه امام صادق قزوین (جلد اول)، محمود طیار مراغی، قزوین، حوزه علمیه قزوین، ۱۳۷۸.
- فهرست کتابخانه شخصی میرزا محمد کاظمینی، جعفر حسینی اشکوری، قم، مجمع الذخائر، ۱۳۸۳.
- فهرست کتابخانه آیت الله امامی، سید صادق حسینی اشکوری، قم، مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۸۹.
- فهرس مخطوطات مكتبة الخطيب الشيخ حيدر المويد الخاصة في قم المقدسة، بيروت، موسسه الهادی، ۱۴۲۰ ق.
- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه دانشکده الهیات و معارف مشهد، به کوشش محمود فاضل، مشهد، دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه فردوسی، ۱۳۵۵ - ۱۳۶۶.
- فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مدرسه فیضیه قم، رضا استادی، قم، ۱۳۶۹.
- فهرست مختصر نسخه‌های خطی مجلس شورای اسلامی، سید محمد طباطبائی بهبهانی (منصور)، تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۶.

فهرست نسخه‌های خطی فارسی، احمد منزوی، تهران، موسسه فرهنگی منطقه ای، ۶ ج. فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه عمومی آیت الله مرعشی نجفی، سید محمود مرعشی و دیگران، قم، کتابخانه آیت الله مرعشی نجفی، ج ۳۴ و ج ۲۷.

فهرست نسخه‌های خطی کتابخانه مرکز احیاء میراث اسلامی، سید احمد حسینی اشکوری، قم، مجمع الذخائر، ۱۳۸۳، ۸ ج.

فهرستواره دست نوشته‌های ایران (دنا)، مصطفی درایتی، تهران، کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۹، ۱۲ ج.

الکرام البررة، آقا بزرگ تهرانی، تحقیق: حیدر بغدادی، قم، موسسه امام صادق (ع)، ۱۳۸۵.

معجم ما کتب عن الرسول و اهل البيت (ع)، عبدالجبار رفاعی، تهران، وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۷۱.

معجم التراث الکلامی، اشراف آیت الله سبحانی، قم، موسسه امام صادق (ع)، ۱۴۲۳ ق، ۵ ج.

میراث حوزه اصفهان، به اهتمام محمدجواد نورمحمدی، اصفهان، مرکز تحقیقات رایانه ای حوزه علمیه اصفهان.

میراث قرآنی شیعه، محمدعلی مهدوی راد و فتح الله نجارزادگان، قم، دفتر آیت الله العظمی سیستانی، ۱۳۸۷.

مستدرک الذریعة، سید احمد حسینی اشکوری، قم، مجمع ذخائر اسلامی، ۱۳۹۴، ۲ ج. نشریه نسخه‌های خطی دانشگاه تهران، به کوشش محمدتقی دانش پژوه، تهران، دانشگاه تهران.

نقباء البشر، آقابزرگ تهرانی، مشهد، دارالمرتضی، ۱۴۰۴ ق.

